

MÜGE İPLİKÇİ'DEN "ÇOK ÖZEL İSİMLER SÖZLÜĞÜ"

'Bu topraklar ne çok öldürüyor bizi!'

"Çok Özel İsimler Sözlüğü", bozulan yaşamda kayıp bireyin dilsiz bugününe yoldaşça ses veren bir yazarın suskunluğa isyanı. Umudu yitirmeyen, yaşama sarılan öyküler, yazdığı gibi "hayalsiz, ruhsuz, ezber, vasat bir çöl toprağında kalakalmışken" üstelik. Müge İplikçi ile yeni öykü kitabında bireyin ve edebiyatın izini sürdük.

GAMZE AKDEMİR

gamzebaharakdemir@gmail.com

Müge İplikçi

Kitapta yer alan isimleri, yaşamları özel kulan nedir?

■ Yaşamda oradan oraya savrulmuşları... Belki bir de şu: Dış

dünyada, siyasete boğulduğumuz bir hayatta, kendimize, kısaca insana dair ne var sorusunu soramayacak kadar savrulmuş durumda bu karakterler. Bu kitabı oluşturmayı planlarken asıl ilğimi çeken şeydi: Gündelik hayatın hay-huyu içinde, üzerinde onca yük varken bu insanlar, hiçbir şey yokmuşçasına yaşıyor. Oysa onları sarıp sarmalayan çok acımasız bir hayat denklemi var; kendilerine ait olanı yaşamıyorlar. Onları yazarken son yıllarda tanık olduklarımızı bir kez daha düşündüm. Hayatta nasıl örselendiğimizi, buna karşı alternatif bir yöntem geliştiremeyişimizi... Her biri için o karakterin hayatına kendimce küçük çentikler attım. Es geçtiğimiz anların, hayatları ve o hayatta savrulan insanları ne kadar ele verdiğini bir kez daha hatırladım. Çok özel, aslında hiç de özel olmaya, anonime denk düştü. Kitabın sonunda bunu gördüm!

"GERİLEYİŞ SADECE BİZE ÖZGÜ DEĞİL"

■ Ülkenin uzun süredir içinde bulunduğu "o hal" malfâm. *Çok Özel İsimler Sözlüğü*, bu bağlamda nasıl acı

bir pratikle, bir ilham ve direniş duygusuyla yazıldı?

■ Nefes alamayışla... Bu ruh hâliyle yaşasam da masaya böyle oturmam. Hep şunu tekrarlamaya çalışarak yazmayı denedim: "Bu sadece bize özgü bir gerileyiş değil, dünyanın da çivisi çıktı!" Belki bu nedenle bu Sözlük'te yer alan karakterler için bir umut da söz konusuydu; devam edebilmenin umudu! Kitaptaki son isim bu fiille buluşur... OHAL varsa "bu hal" de var demek için belki. OHAL, o ya da bu şekilde hep vardı ve bizler hep devam ettik, demek için (belki de).

■ *Yazarın suskunluğa isyanı bu öyküler. Metnin, siyasi ve sosyal olarak batırıldığı iğneleri göz önünde bulduğumuzda hangi sorgulamalar var kitapta?*

■ Sorgulamaların başında, bir edebiyatçının her zaman sorması elzem olan o soru geliyor: "Kendimizle yüzleşebiliyor muyuz?" Benim inandığım edebiyat, kendileriyle yüzleşemeyen insanların fotoğrafını çeker ve evrensel bir metne taşır. O zaman okurlar için bir umut vardır ve edebiyat bir işe yarar.

Bize, bizi anlatmaya başladığı zaman ise küçük işaretlerle yolumuza revan olmaya başlayabiliriz. Örneğin, şu aralar başucu yazarlarımdan Zweig'i yeniden okumak bana inanılmaz iyi geliyor. Tüm kötülüklerle rağmen insanın kendine çizbildiği o yolu takip edip umuda inancı tazelemek açısından kendimi çok iyi hissediyorum... Ne olursa olsun umut hep vardı, diyebil-mek için. Buradan yola çıkarak nelerin yapılabileceğini düşünmek gerçekten anlamlı.

"SADECE HIZ ŞAMPİYONUYUZ"

■ Kadınların kaderine ve yalnızlığına da dikkat çekiyorsunuz. Erkekleri, iktidarın ve muhafazakâr zihniyetin hoyratlığıyla ve eylemleriyle ilgili bir metafor hâline getiriyorsunuz. İnorganik kent yaşamı tarafından kuşatılmış, arayış içinde ve içeren kentli kadın karakterleri çetin bir savaş veriyor. Öte yandan, erkeğin sorunlarına da temas ediyor kitap. Ama ne olursa olsun öyküleri öncelikle kadınlar yazıyor ve yazıyor. Neden?

■ Kanımca kentli kadın, kenti ye-

niden kurabilmeye en yetkin olandır. Neden dersiniz kentte her zaman dışı unsurlar var. Hatta kent, tıpkı çocukluğumun şehirlerinde algıladığım gibi dışı ya da şöyle söylemek daha doğru; kent, dişliliğin izlerini taşıyor. Kentli kadının, kendine benzeyeni yeniden yapılandır-mak için sarf edebileceklerini, doğaya saygılı adımlar olarak görüyorum. Etraftaki o feci gökdelen planlarının arkasında açtıktan açığa kadınlar yer alamaz diye düşünüyorum. Öyle olsaydı bu kadar estetik yoksunu ve yaşama yok sayan bir kılıfa yoğrulamazdı o binalar. Çağımızın kentlerinde, kendimizi alabildiğine yabancı ve yalnız hissetmemizin nedeni biraz da bu. Teknoloji, insanı doğadan kopartacak bir araçken amaca dönüşmüşse bunun arka planında yatan şeyin de benzer bir bakış açısından beslendiğine inanıyorum. Kent, geniş yollarla insanları birbirine bağlamıyor; tam tersine korku saçan yeni yollara bırakıyor bizi. Ulaşsak da buluşamıyoruz; sadece hız şampiyonuyuz. Hız ise bütün ayrıntıları siliyor; insana dair olanı emdiğinden geriye koca bir homurtu kalıyor. Onun ortalıkta yuvarlanan sesi ise erkek! Şu yaşama ayar verdiklerini sananlar yani; öfkeli öfkeli bağırıp çağırılar, kendilerinden başka herkesi paspas gibi kullananlar ve iktidar zamanları... Bereket, kitapta böyle çok fazla erkek yok. Bir simitçi, bir inşaat işçisi gibi o homurtunun yuttuğu erkekler bunlar (o homurtunun erkek olması, tıpkı kadınlar, gençler, çocuklar, yaşlılar gibi sistem vurgunu erkekleri de yutmayacağı anlamına gelmiyor). Sadede gelecek olursak yirmi birinci yüzyılın kenti, umursamaz bir çukur ayna. Oradaki biz, hem bizim hem de biz değiliz artık!

"DÜŞLER OLMADAN NEREYE KADAR?"

■ *Sevgi Soysal özelinde edebiyatımızın kadın yazarlarına bir saygı duruşu da diyebilir miyiz Çok Özel İsimler Sözlüğü için?*

■ Güzel yazarlarım benim onlar, çok özel yazarlarım... Yaşadıkları zorluklar, kısaca bu engelli topraklar onlara asla engel olamamış. Yazmışlar, hep yazmışlar. Tante Rosa, benim için özel bir isimdi; onu da bu kitaba almak istedim.

■ *Okuru, fesleğen satan iki kırloş veledin neşesine ortak etmeyi de ihmal etmiyor metin. Hayatın alacağı gerçekçiliğinde düş olsalar bile! Düş kuruyor kahramanlar. İnsan ne de olsa yaşamak istiyor, hayata asılıyor...*

■ "Düşlerle aynı hamurdanız". Shakespeare'in bu sözünü çok severim. Gerçeğin formülü, sırrı, özü burada saklı, esasen gerçekçiliğin de... Düşler olmadan, kanatsız nereye kadar gidebiliriz ki? Vahalar da sonuç olarak çöllerde mevcut. Serapların en güzel çöl kumunda dile gelir. Bu toprakları ne kadar çok seviyorum; bu topraklar ne kadar çok öldürüyor bizi!

Çok Özel İsimler Sözlüğü / Müge İplikçi / Can Yayınları / 136 s.